

فعالیت‌های ورزش بانوان کشور

(با تأکید بر وضع موجود)

کد موضوعی: ۲۷۰

شماره مسلسل: ۱۳۲۱۲

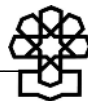
دفتر: مطالعات فرهنگی

مهرماه ۱۳۹۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده.....
۲.....	مقدمه.....
۳.....	الزامات قانونی ورزش بانوان.....
۸.....	ساختار و تشکیلات ورزش بانوان کشور.....
۱۰.....	بررسی رشته‌های ورزشی بانوان.....
۱۲.....	میزان مشارکت بانوان ورزشکار در رشته‌های مختلف ورزشی.....
۱۴.....	وضعیت مربیان زن به تفکیک درجه و رشته ورزشی.....
۱۵.....	وضعیت داوران زن به تفکیک درجه و رشته ورزشی.....
۱۶.....	وضعیت هیئت‌های مربوط به رشته‌های ورزشی.....
۱۹.....	ورزش قهرمانی بانوان.....
۲۳.....	ورزش همگانی بانوان.....
۲۵.....	نحوه حضور بانوان ورزشکار مسلمان در عرصه‌های بین‌المللی.....
۲۸.....	مشکلات و چالش‌ها.....
۲۹.....	پیشنهادها و ارائه راهکار.....
۳۱.....	منابع و مآخذ.....

فعالیت‌های ورزش بانوان کشور (با تأکید بر وضع موجود)

چکیده

در گزارش حاضر مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی درخصوص وضعیت ورزش بانوان کشور، ساختار و تشکیلات ورزش بانوان، رشته‌های فعال ورزش بانوان، وضعیت مربیان و داوران زن و... بیان گردیده است. مصوبات لازم درخصوص ورزش بانوان موجود است؛ لذا برای اجرایی شدن این مصوبات باید راهکارهای فرهنگی، قانونی و بودجه‌ای لحاظ شود. ۴۲ فدراسیون وزارت ورزش و جوانان در امر ورزش بانوان فعال می‌باشند که در اکثر رشته‌ها، بانوان می‌توانند فعالیت ملی و فراملی داشته باشند. از نظر هیئت‌ها و رشته‌های فعال در ورزش بانوان با توجه به ارزش‌های اخلاقی و اسلامی ساختار تشکیلاتی خوبی وجود دارد. داور و مربی زن به‌لحاظ کمی وضعیت مناسبی دارد، لکن به‌لحاظ کیفی باید ارتقای سطح یابند و داوران و مربیان درجه یک، ملی و بین‌المللی افزایش یابند. ورزش قهرمانی بانوان بیشترین مدال را در سال ۱۳۹۰ در سطح قهرمان آسیا داشته است، که در راستای سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. ولی تاکنون بانوان در المپیک مدالی کسب نکرده‌اند، لکن در پارالمپیک ۲۰۱۲ لندن سه مدال را از آن خود نموده‌اند. ضروری است، اعتبارات ویژه‌ای برای فعالیت‌های بیشتر بانوان در

قوانین بودجه‌ای لحاظ شود تا امکان تحت پوشش قرار دادن آنان در ورزش‌های همگانی و قهرمانی افزایش یابد و برنامه‌ریزی کوتاه و میان‌مدت برای این قشر بیشتر فراهم شود و از این طریق اجرایی شدن ماده (۱۳) قانون برنامه پنجم توسعه نیز بیشتر مقدور گردد.

مقدمه

در گذشته به ورزش از نگاه سرگرمی توجه می‌شد، لکن امروزه به‌لحاظ اقتصادی و سیاسی، اجتماعی و به‌خصوص پزشکی حائز اهمیت است. توسعه ورزش کشور در بخش مردان و هم در بخش زنان چند سالی است که با جدیت در حال پیگیری است. لکن برخلاف بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته، ورزش بانوان کشور همگام با ورزش مردان توسعه نیافته است. با توجه به اطلاعات موجود در سایت آمار ایران از مجموع جمعیت ایران که حدود ۷۵،۱۴۹،۶۶۹ نفر است، تعداد ۳۷،۲۴۴،۰۰۰ نفر زن هستند، یعنی حدود ۵۰ درصد جمعیت کشور را زنان تشکیل می‌دهند ولی امکانات ورزشی حاضر متعادل و متناسب با این قشر از جمعیت نیست از آنجا که نیمی از جمعیت کشور را بانوان تشکیل می‌دهند، جمعیت ورزش بانوان نیز باید نیمی از جمعیت ورزشی کشور باشند. لذا برنامه‌ریزی و هدایت فعالیت‌های ورزشی برای این قشر از جامعه به‌منظور رسیدن به جمعیتی سالم و در عین حال کسب دستاوردهای فراملی، بسیار حائز اهمیت است. ضمن آنکه ورزش و رویدادهای ورزشی برای زنان نیز آثار مثبت دارد.

لذا در این گزارش وضعیت ورزش بانوان به لحاظ کمی و کیفی مورد بررسی قرار گرفته؛ تا با شناخت وضعیت موجود، نکات قوت و ضعف ورزش بانوان شناسایی شده و بتوان راهکارهایی برای برون رفت و بهبود وضعیت موجود ارائه داد.

الزامات قانونی ورزش بانوان

حضور بانوان ورزشکار در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، مورد توجه و اهتمام است. شورای عالی انقلاب فرهنگی پنج مصوبه مستقل در این زمینه به تصویب رسانده که این مصوبات به شرح ذیل است:

۱. درباره سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی ورزش زنان کشور؛ مصوبه چهارصد و هفتمین جلسه مورخ ۱۳۷۶/۷/۲۲.
۲. درباره اصلاح و تکمیل بند «۱» و «۴» سیاست‌های فرهنگی، اجتماعی ورزش زنان کشور؛ مصوبه چهارصد و دهمین جلسه مورخ ۱۳۷۶/۹/۴.
۳. سیاست‌های بهبود وضع گذران اوقات فراغت زنان و دختران؛ مصوبه پانصد و سیزدهمین جلسه مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۰. (آیین‌نامه اجرایی این مصوبه تاکنون تهیه نشده است، لکن مقرر شده در راستای ماده (۲۳۰) قانون برنامه پنجم توسعه، موضوع از طریق شورای اجتماعی وزارت کشور، در تهیه برنامه ملی ساماندهی اوقات فراغت خانواده، لحاظ گردد).
۴. سیاست‌ها و راهبردهای ارتقای سلامت زنان؛ مصوبه ششصد و سیزدهمین

جلسه مورخ ۱۳۸۶/۸/۸

۵. سیاست‌ها و اولویت‌های فرهنگی سازمان تربیت بدنی؛ مصوبه پانصد و شصت و پنجمین جلسه مورخ ۱۳۸۴/۴/۲۱.

در ضمن لازم به ذکر است که این سیاست‌ها توسط رئیس‌جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی ابلاغ گردیده است.

به‌طور کلی مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در زمینه ورزش بانوان کشور، دارای اهداف، سیاست‌ها و راهبردهای اجرایی مشترک و گاهی تکمیل‌کننده یکدیگرند، لذا در این قسمت اهم این موارد بیان می‌گردد:

اهداف شورای عالی انقلاب فرهنگی

- فراهم آوردن زمینه دستیابی زنان به امکانات و تسهیلات و مکان‌های ورزشی در کشور با رعایت موازین اسلامی به‌منظور تأمین شادابی و سلامت جسمی و روانی زنان.
- جهت‌دهی به برنامه‌ها و فعالیت‌های مختلف گذران اوقات فراغت زنان و دختران در راستای تأمین سلامت جسمی و بهداشت روانی، کاهش اضطراب و خستگی، کسب نشاط و شادی، شناسایی و رشد استعدادها، تقویت تمایلات دینی و اخلاقی و هویت دینی و ملی زنان.

- توسعه، تجهیز و گسترش امکانات مراکز فرهنگی و ورزشی برای گذران اوقات فراغت بانوان با اولویت به مناطق محروم.

- ارائه الگوی شایسته از ورزش زنان به جوامع اسلامی.

سیاست‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی

- تقویت فرهنگ ورزش و حمایت از فعالیتهای ورزشی مناسب با وضعیت جسمانی زنان با رعایت موازین اسلامی و پرهیز از اعمال سلیقه در فعالیت‌ها و محیط‌های ورزشی و ایجاد هماهنگی در سطوح مختلف دولتی و غیردولتی.
- پرهیز از تیرج و حرکت‌های انفعالی در مقابل الگوهای منفی رفتاری در فعالیتهای ورزشی زنان.
- تشویق زنان به شرکت در فعالیتهای تربیت بدنی با تأکید بر ورزش همگانی و ایجاد تشکیلات ورزشی از طریق تقویت بودجه و امکانات ورزش آموزشی و احداث و تجهیز فضاها و اماکن ورزشی سرپوشیده.
- توجه به ابعاد مختلف سلامت زنان از جمله جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی.
- ایجاد شرایط فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی زندگی برای سلامت زنان.

راهبردهای اجرایی شورای عالی انقلاب فرهنگی

- ورزش‌های بانوان به‌ویژه در سطوح پایه و همگانی در راستای ارزش‌های اسلامی و فرهنگی و با توجه به میزان جمعیت زنان کشور تقویت شده و ضمن محرومیت‌زدایی به‌گونه‌ای مضاعف توسعه یابد.
- ترغیب زنان به امر ورزش به‌عنوان مروجین و مشوقین ورزش در خانواده و تأثیر سلامتی و شادابی آنها در تأمین سلامت روانی، اجتماعی و فرهنگی خانواده و جامعه.
- تبیین، ترویج و تبلیغ فرهنگ عفاف و رعایت اصول و موازین اخلاقی و ورزشی در محیط‌های فرهنگی.

- تقویت و تعمیق محتوای معنوی برنامه‌های تفریحی، ورزشی و سرگرم‌کننده و فرآورده‌های فرهنگی (فیلم‌ها، نمایشگاه‌ها، مسابقات، تئاترها و ...) ارائه شده در اوقات فراغت زنان و دختران.

- انجام تحقیقات نیازسنجی از زنان و دختران به منظور موضوع‌بندی، اولویت‌بندی و تنظیم برنامه‌های مربوط به اوقات فراغت زنان با رعایت اصل تنوع، جذابیت، کارآمدی و جدید بودن برنامه‌ها.

- تعیین اولویت‌های تحقیقاتی درخصوص نحوه تأمین اوقات فراغت و ارزیابی مستمر از برنامه‌های فرهنگی بانوان از طریق پژوهش‌های نظرسنجی و تأثیرسنجی بر زندگی فردی، اجتماعی و... زنان و دختران.

- انجام پژوهش‌های تطبیقی به منظور استفاده از راهکارهای عملی و اقدامات انجام یافته پیرامون اوقات فراغت زنان و دختران در کشورهای مسلمان و غیرمسلمان.

- انجام پژوهش‌های تطبیقی برای بهبود وضع گذران اوقات فراغت زنان در مراکز فرهنگی مختلف و تبادل اطلاعات.

- ایجاد زمینه مناسب برای مشارکت و سرمایه‌گذاری سازمان‌های دولتی، غیردولتی و آحاد مردم برای احداث مراکز فرهنگی، هنری و ورزشی ویژه بانوان.

- شناسایی و معرفی مراکز فرهنگی - اجتماعی (تخصصی و عمومی) برای اطلاع و استفاده سایر دستگاه‌ها و نهادها از امکانات و تولیدات فرهنگی موجود و اطلاع‌رسانی عمومی به زنان و دختران برای بهره‌مندی از این مراکز.

- فراهم نمودن زمینه‌های لازم برای بهره‌مندی بانوان محروم و مستضعف از امکانات موجود فرهنگی بدون پرداخت هزینه. اتخاذ تدابیر مناسب برای توسعه مراکز

- فرهنگی و بهره‌مندی سریع، آسان و ارزان از تسهیلات فراغتی در محل زندگی بانوان و توزیع عادلانه این امکانات در استان‌های مختلف کشور.
- رعایت ضوابط معماری اسلامی و ملی با توجه به خصوصیات روحی و جسمی بانوان در ساخت و تجهیز مراکز فرهنگی ویژه آنان.
- ایجاد مجتمع‌های چندمنظوره فرهنگی، هنری، ورزشی محفوظ و مستتر در تهران با امکانات گوناگون اعم از کتابخانه، سالن اجتماعات، سالن سینما، مهدکودک، وسایل شهربازی، غذاخوری، محل خرید و ... به‌عنوان یک حرکت آغازین و الگویی.
- اختصاص بوستان‌ها، مراکز فرهنگی و تفریحی مختص بانوان.
- توسعه فرهنگ ورزش در بین دختران و زنان، رفع موانع موجود و دسترسی آنان به امکانات مورد نیاز و بهینه‌سازی اوقات فراغت آنان توسط سازمان تربیت بدنی و وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- رعایت اصول و ضوابط معماری اسلامی و ملی با توجه به خصوصیات روحی و جسمی بانوان در شهرسازی، ساخت و تجهیز مدارس و مراکز فرهنگی و ورزشی ویژه آنان توسط شهرداری‌ها و وزارت مسکن و شهرسازی.
- آموزش لازم و فعال کردن زنان جهت ارتقای آگاهی و تربیت اعضای خانواده در زمینه شیوه‌های سالم زندگی توسط رسانه‌های ملی و جمعی و وزارت آموزش و پرورش.
- تقویت ارتباط فعال با حوزه‌های علمیه جهت انعکاس موضوعات سلامت زنان به آنان و رفع ابهامات و شفاف‌سازی دیدگاه‌های فقهی در تأمین امنیت و حق سلامت زنان.

- توضیح:** ورزش جزئی از فرهنگ است. لذا در برخی از مصوبات که صرفاً «کلمه فرهنگ» قید شده، مرتبط با ورزش نیز می‌شود.
- جهت اجرایی شدن مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در حوزه ورزش بانوان، لوازم و ملزومات ذیل نیازمند است که به‌طور کلی به‌شرح ذیل بیان می‌گردد:
- اتخاذ تصمیمات و راهکارهای لازم در قوانین سنواتی بودجه،
 - لزوم فرهنگ‌سازی در زمینه توسعه ورزش بانوان در سطوح همگانی،
- قهرمانی و...،
- جهت اجرای این سیاست‌ها، در اساسنامه وزارت ورزش و جوانان توجه ویژه و جدی به این اصول، سیاست‌ها و راهبردهای اجرایی شود،
 - تصویب آیین‌نامه، در جهت اجرا و تسهیل امور ورزش بانوان،
 - پیگیری و نظارت بر قوانین و آیین‌نامه‌ها در جهت اجرای صحیح آنها.

ساختار و تشکیلات ورزش بانوان کشور

قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، ورزش بانوان جنبه تفریحی داشته و در ورزش قهرمانی و همگانی ساماندهی خاصی وجود نداشت. اکثر ورزش‌ها، به‌خصوص در زمینه شنا و ژیمناستیک مختلط بوده و حتی در رشته‌های والیبال، فوتبال و بسکتبال از مربیان مرد استفاده می‌شد؛ لذا به‌طور کلی نهاد مستقلی، فعالیت‌های ورزش بانوان را ساماندهی نمی‌کرد، ورزش زنان تحت پوشش دفتر مشترک فدراسیون‌ها قرار داشت و هرکدام از فدراسیون‌ها به‌طور همزمان فعالیت‌های ورزش آقایان و بانوان را

ساماندهی می‌نمودند. در سال ۱۳۵۹ بحث تفکیک تشکیلات ورزش بانوان مطرح شد و در سال ۱۳۶۰ جداسازی تشکیلاتی به‌طور رسمی شکل گرفت. در این سال، سازمان تربیت بدنی وقت پس از طی مراحل قانونی و رسمی ساماندهی و هدایت ورزش بانوان را به «کمیته ورزشی بانوان» واگذار کرد. ولی با توجه به عدم پاسخگویی این کمیته با نیازهای ورزش بانوان و تغییرات سازمانی گسترده در سازمان تربیت بدنی، تشکیلات سازمانی ورزش بانوان به «مدیریت ورزش بانوان» ارتقا یافت.

با گسترش فعالیت‌های ورزشی بانوان، افزایش تعداد انجمن‌های ورزشی، هیئت‌های ورزشی در حوزه‌های ستادی، استانی و شهرستانی و رشد کمی زنان ورزشکار و سازمان یافته، تشکیلات ورزش بانوان مورد بازنگری قرار گرفت و در سال ۱۳۶۸، مدیریت ورزش بانوان به «معاون سازمان تربیت بدنی در امور ورزش بانوان» ارتقا یافت تا وظیفه سیاستگذاری، اجرا و نظارت بر ورزش بانوان کشور را برعهده گیرد.

در تاریخ دوازدهم دی‌ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و نه مجلس شورای اسلامی تصویب نمود تا؛ سازمان تربیت بدنی و سازمان ملی جوانان با اعتبارات، نیروی انسانی و امکانات، ادغام و به وزارت ورزش و جوانان تبدیل شود و مقرر گردید، اقدامات قانونی برای انجام اصلاحات لازم در مقررات مربوط به آن به عمل آید و در پی آن در چارت سازمانی وزارت مذکور؛ وظیفه ساماندهی به امور بانوان ذیل «معاونت امور بانوان و توسعه ورزش همگانی» قرار گرفت.

به‌منظور توسعه و تعمیق ورزش در اقشار مختلف بانوان در جهت حفظ سلامت جسمی و روحی و ایجاد نشاط و شادابی و گذراندن اوقات فراغت بانوان در

فدراسیون‌ها نیز به این امر اهمیت بیشتری داده شده است به طوری که در گذشته به‌رغم اهداف و وظایف سازمان تربیت بدنی، در ماده (۱۱) قانون تأسیس آن سازمان (موضوع کمک به فدراسیون‌ها، انجمن‌ها و هیئت‌های ورزشی) نامی از انجمن‌های ورزشی بانوان ذکر نگردیده بود. لذا کلیه انجمن‌های ورزشی بانوان، زیرمجموعه «فدراسیون ورزش بانوان» قرار داشتند و در قالب انجمن در فدراسیون‌های ذیربط فعالیت داشتند. ولی در حال حاضر در هرکدام از فدراسیون‌ها، نایب رئیس مستقل بانوان مسئولیت رسیدگی، هماهنگی و ساماندهی به امور بانوان را عهده‌دار است و در قالب تمامی فعالیت‌های رشته مربوطه همپای مردان فعالیت دارند.

بررسی رشته‌های ورزشی بانوان

طبق اطلاعات و آمار اخذ شده، وزارت ورزش و جوانان ۴۷ فدراسیون دارد، که با توجه به فدراسیون‌های غیرمرتبط با ورزش بانوان (بوکس، بدنسازی و پرورش اندام، کشتی، ورزش‌های باستانی و وزنه‌برداری) ۴۲ فدراسیون مرتبط با ورزش بانوان هستند و در چندین رشته متنوع ورزشی فعالیت می‌نمایند. این رشته‌ها به ترتیب حروف الفبا در جدول ۱ مشخص شده است.

جدول ۱. فهرست رشته‌های ورزش بانوان^۱

ردیف	عنوان رشته	ردیف	عنوان رشته
۱	اتومبیلرانی و موتورسواری	۲۲	سوارکاری
۲	اسکواش	۲۳	سه‌گانه*
۳	اسکی	۲۴	شطرنج
۴	اسکیت	۲۵	شمشیربازی
۵	انجمن‌های ورزشی	۲۶	شنا
۶	بدمینتون	۲۷	فوتبال و فوتسال
۷	بسکتبال	۲۸	قایقرانی
۸	بولینگ و بیلیارد	۲۹	کاراته
۹	تکواندو	۳۰	کبدمی
۱۰	تنیس	۳۱	کونگ‌فو
۱۱	تنیس روی میز	۳۲	کوهنوردی
۱۲	تیراندازی	۳۳	گلف
۱۳	تیر و کمان	۳۴	نابینایان
۱۴	جانبازان و معلولین	۳۵	ناشنوایان و بیماری‌های خاص
۱۵	جو دو	۳۶	نجات غریق
۱۶	چوگان	۳۷	والیبال
۱۷	دوچرخه‌سواری	۳۸	وشو
۱۸	دوومیدانی	۳۹	هاکی
۱۹	رزمی	۴۰	هندبال
۲۰	روستایی و عشایری	۴۱	همگانی
۲۱	ژیمناستیک	۴۲	پزشکی حرفه‌ای

* ورزش سه‌گانه برای آقایان شامل شنا، دوچرخه‌سواری و دوومیدانی می‌باشد، ولی برای بانوان ورزش‌های دوچرخه‌سواری و دوومیدانی را شامل می‌شود؛ بنابراین به‌عنوان ورزش دوگانه مطرح می‌شود.
* این فدراسیون در قسمت بانوان فعال است، ولی به‌عنوان رشته ورزشی بیان نمی‌شود.

۱. مرکز فناوری اطلاعات وزارت ورزش و جوانان و دفتر برنامه‌ریزی و نظارت ورزش قهرمانی و حرفه‌ای وزارت ورزش و جوانان، مرداد ۱۳۹۲.

درضمن فدراسیون انجمن‌های ورزشی شامل ۱۶ ریزرشته شامل: دارت، فوتبال دستی، سبک تاکرا، اسکی روی آب، سافتبال، ورزش‌های هوایی، آلیش، فلوربال، طناب‌کشی، دارگون بت، راگبی، کریکت، جت‌اسکی، فوتووالی، جهت‌یابی و موی‌تای است. همچنین فدراسیون همگانی ۲۱ ریزرشته را شامل می‌شود که عبارتند از: بومی و محلی، ورزش‌های بزرگسالان، ورزش‌های طبیعی، صبحگاهی، کارکنان دولت، یوگا، پیلاتس، آمادگی جسمانی، پینت‌بال، ماهیگیری، گردشگری، چوگو، ورزش‌های الکترونیکی، ورزش مساجد، پرواز بادبادک‌ها، فیریزی، داژبال، داگ فوتبال، طناب‌زنی، ورزش‌ها و بازی‌های کودکان، ورزش در آب.

میزان مشارکت بانوان ورزشکار در رشته‌های مختلف ورزشی

در جدول ۲ تعداد ورزشکاران سازمان‌یافته به تفکیک رشته‌های ورزشی در سال ۱۳۹۰ آمده است. همان‌طور که در جدول مذکور مشخص است، ورزش همگانی بیشترین تعداد ورزشکار را دارد. قابل توجه است ورزش آمادگی جسمانی طی چند سال اخیر زیرمجموعه ورزش همگانی قرار گرفته است. پس از آن رشته‌های ژیمناستیک، والیبال، شنا، تکواندو و کاراته بیشترین ورزشکار را داراست. همچنین در رشته‌های گلف، بولینگ، بلیارد و چوگان شاهد کمترین میزان مشارکت هستیم که دلیل آن هزینه‌های بالای این رشته‌ها می‌باشد. درواقع تعداد ورزشکار سازمان‌یافته در هرکدام از رشته‌ها، میزان استقبال و مشارکت ورزشکار را نشان می‌دهد که اگر

مجموع تعداد ورزشکاران سازمان یافته بانوان را حدود هشتصد هزار نفر در نظر بگیریم، با توجه به جمعیت کل بانوان در همین سال، حدود دوونیم (۲/۵) درصد از کل جمعیت بانوان، ورزشکار سازمان یافته بوده‌اند و این امر برای بانوان که به عنوان مربی و مشوق نسل حال و آینده کشور هستند، اتفاقی بسیار نامطلوب است. این در حالی است که در همان سال تعداد ورزشکاران سازمان یافته آقایان، بیش از دو برابر نسبت به بانوان بوده است.

جدول ۲. تعداد بانوان ورزشکار رشته‌های ورزشی^۱

ردیف	عنوان رشته	تعداد ورزشکار	ردیف	عنوان رشته	تعداد ورزشکار
۱	همگانی	۲۷,۰۹۰۴	۲۲	جودو	۲,۲۳۷
۲	ژیمناستیک	۶۷,۴۴۴	۲۳	دوچرخه سواری	۲,۲۱۵
۳	والیبال	۶۶,۴۳۶	۲۴	تنیس	۲,۱۶۸
۴	شنا	۵۷,۹۰۷	۲۵	اسکواش	۲,۰۶۵
۵	تکواندو	۵۵,۴۰۱	۲۶	نجات غریق	۱,۸۱۵
۶	کاراته	۵۱,۶۹۷	۲۷	تیر و کمان	۱,۵۳۷
۷	روستایی و عشایری	۴۸,۱۱۹	۲۸	سوارکاری	۱,۵۲۴
۸	بسکتبال	۲۴,۷۲۱	۲۹	ناشنوایان و بیماری‌های خاص	۱,۵۲۴
۹	فوتبال و فوتسال	۱۶,۱۴۷	۳۰	قایقرانی	۱,۱۸۷
۱۰	اسکیت	۱۵,۹۰۵	۳۱	جانبازان و معلولین	۹۹۰
۱۱	کوهنوردی	۱۴,۸۲۴	۳۲	هاکی	۸۷۶

۱. مرکز فناوری اطلاعات وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون پزشکی و دفتر برنامه‌ریزی و نظارت ورزش قهرمانی و حرفه‌ای وزارت ورزش و جوانان، مرداد ۱۳۹۲.

ردیف	عنوان رشته	تعداد ورزشکار	ردیف	عنوان رشته	تعداد ورزشکار
۱۲	رزمی	۱۳،۶۱۰	۳۳	شمشیربازی	۷۷۱
۱۳	کونگ‌فو	۱۳،۱۲۱	۳۴	انجمن‌های ورزشی	۷۶۴
۱۴	بدمینتون	۱۲،۶۱۴	۳۵	نابینایان	۶۶۶
۱۵	ووشو	۱۰،۱۵۷	۳۶	سه‌گانه	۵۳۰
۱۶	هندبال	۸،۰۸۴	۳۷	اتومبیلرانی و موتورسواری	۴۵۸
۱۷	دوومیدانی	۶،۷۵۷	۳۸	اسکی	۴۱۷
۱۸	تنیس روی میز	۵،۸۱۶	۳۹	گلف	۲۷۹
۱۹	کبدی	۴،۱۰۳	۴۰	بولینگ و بلیارد	۲۲۸
۲۰	تیراندازی	۳،۴۱۸	۴۱	چوگان	۱۱۴
۲۱	شطرنج	۲،۹۴۱	۴۲		
مجموع بانوان ورزشکار در رشته‌های مختلف					
۷۹۲،۴۹۱					

وضعیت مربیان زن به تفکیک درجه و رشته ورزشی

جدول ۳ وضعیت مربیان ورزشی زن در سال ۱۳۹۰ را نشان می‌دهد. به طوری که ملاحظه می‌شود در مجموع ۴۱ رشته ورزشی ۸۵،۲۰۰ مربی زن وجود دارد. از این تعداد ۲۶۳ نفر مربی بین‌المللی هستند که بیانگر جایگاه زنان کشور در آموزش‌های ورزشی در سطح بین‌المللی می‌باشد. مربیان بین‌المللی شامل رشته‌های مختلف در انجمن‌های ورزشی، بسکتبال، جابازان و معلولین، دوومیدانی، شمشیربازی، کبدی، والیبال، ووشو و هاکی می‌باشد. بیشترین سهم مربیان زن بین‌المللی را، رشته والیبال دارا می‌باشد. در مجموع بیشترین سهم مربوط به مربیان درجه ۳ است که حدود ۷۹ درصد است، ضمن

آنکه مربیان درجه ۳ رشته همگانی با ۲۲,۲۸۳ نفر بیشترین تعداد را دارد. هرچند که این تعداد از حیث کمیت مطلوب است، لکن به منظور ارتقای سطح علمی ورزش زنان ضروری است که با تمهیدات لازم، مربیان درجه یک و دو ارتقا یابند.

اگر تعداد بانوان ورزشکار سازمان یافته را به تعداد بانوان مربی تقسیم نماییم، مشخص می شود به طور متوسط به ازای هر ۹ نفر ورزشکار سازمان یافته زن، دارای یک مربی زن هستیم. این امر به لحاظ آماری و کمی اتفاق بسیار مطلوبی است، ولی شایسته است با توجه به وجود ظرفیت های موجود در هر دو زمینه (افزایش تعداد بانوان ورزشکار سازمان یافته و بانوان مربی) برنامه ریزی انجام گرفته و عملیاتی شود.

جدول ۳. تعداد مربیان رشته های ورزشی بانوان^۱

عنوان	درجه مربیگری	بین المللی	ملی	آسیایی	درجه ۱	درجه ۲	درجه ۳	جمع
تعداد مربیان	۲۶۳	۹۴	۱,۱۲۵	۲,۰۹۵	۱۴,۳۴۸	۶۷,۲۸۲	۸۵,۲۰۰	
درصد	۰/۳۰	۰/۱۱	۱/۳۲	۲/۴۵	۱۶/۸۴	۷۸/۹۶	۱۰۰	

وضعیت داوران زن به تفکیک درجه و رشته ورزشی

وضعیت داوران زن در سال ۱۳۹۰ در جدول ۴ مورد توجه قرار گرفته است،

۱. مرکز فناوری اطلاعات وزارت ورزش و جوانان و دفتر برنامه ریزی و نظارت ورزش قهرمانی و حرفه ای وزارت ورزش و جوانان، مرداد ۱۳۹۲.

همان‌طور که مشخص است داوران درجه ۳ بیشترین تعداد و سهم را از مجموع داوران دارند. همچنین رشته والیبال با داشتن ۶،۱۳۴ نفر بالاترین میزان داور درجه ۳ را کسب نموده است. تعداد ۲۱۵ نفر داور بین‌المللی نشانگر فعال بودن داوران زن در عرصه بین‌المللی است. رشته تنیس روی میز با ۳۹ نفر بالاترین تعداد را در بخش داوران بین‌المللی به خود اختصاص داده است. با توجه به ظرفیت و علاقمندان زن در داوری‌های ورزشی و به جهت ارتقای سطح و جایگاه داوران زن، شایسته است سیاستگذاری و برنامه‌ریزی لازم انجام گیرد.

جدول ۴. تعداد داوران رشته‌های ورزشی بانوان^۱

عنوان	درجه داوری	بین‌المللی	ملی	آسیایی	درجه ۱	درجه ۲	درجه ۳	جمع
تعداد داوران	۲۱۵	۳۰۳	۲۹	۱،۱۴۶	۸،۸۵۴	۳۷،۲۸۸	۴۷،۸۳۵	
درصد	۰/۴۴	۰/۶۳	۰/۰۶	۲/۳۹	۱۸/۵۰	۷۷/۹۵	۱۰۰	

وضعیت هیئت‌های مربوط به رشته‌های ورزشی

جدول ۵ وضعیت هیئت‌های ورزشی در سال ۱۳۹۰ را در استان‌ها نشان می‌دهد. هیئت‌های ورزشی وظیفه آموزش، هدایت ورزش‌های قهرمانی و همگانی را در استان‌ها عهده‌دار هستند، که تحت نظر فدراسیون‌های ورزشی فعالیت می‌نمایند و همانند فدراسیون‌ها، فعالیت ورزش بانوان و آقایان را به‌طور مشترک و براساس

برنامه‌های خاص خود اجرا نموده، لکن دارای یک نایب رئیس زن، در هیئت‌های مذکور هستند. به طوری که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، مجموعاً بانوان در ۴۲ فدراسیون ورزشی در سطح کشور فعالند که تحت نظر هیئت‌های مذکور هستند. این تعداد هیئت ورزشی برای بانوان امیدوارکننده در زمینه‌های ورزش قهرمانی و همگانی بوده و بیانگر علاقمندی و آگاهی بانوان برای جذب به ورزش در صورت وجود امکانات و تمهیدات مورد نیاز است.

بالاترین میزان هیئت‌های ورزشی، مربوط به فدراسیون فوتبال و فوتسال و سپس والیبال است که نشانگر اهمیت و میزان مشارکت، توجه و علاقمندی به این رشته‌ها است. ضمن اینکه فدراسیون چوگان با داشتن ۱۳ هیئت ورزشی در سطح کشور، کمترین میزان را به خود اختصاص داده است، که دلیل اصلی آن نبود امکانات این رشته از قبیل اسب، وسایل و زمین است.

لازم به ذکر است در مجموع استان فارس با داشتن ۱،۱۵۳ هیئت ورزشی رتبه نخست را دارد و استان‌های خوزستان، اصفهان و تهران رتبه‌های بعدی را در اختیار دارند. همچنین استان کهگیلویه و بویراحمد با داشتن ۱۱۵ هیئت ورزشی رتبه آخر را کسب نموده است.

جدول ۵. تعداد هیئت‌های مربوط به رشته‌های ورزشی^۱

تعداد هیئت	عنوان رشته	ردیف	تعداد هیئت	عنوان رشته	ردیف
۱۵۰	سوارکاری	۲۲	۱۸۱	اتومبیلرانی و موتورسواری	۱
۱۰۹	سه‌گانه*	۲۳	۸۸	اسکواش	۲
۴۱۶	شطرنج	۲۴	۴۸	اسکی	۳
۷۴	شمشیربازی	۲۵	۲۴۰	اسکیت	۴
۲۸۵	شنا	۲۶	۹۲	انجمن‌های ورزشی	۵
۵۸۹	فوتبال و فوتسال	۲۷	۲۷۹	بدمیتون	۶
۱۴۷	قایقرانی	۲۸	۳۴۳	بسکتبال	۷
۴۳۶	کاراته	۲۹	۱۴۶	بولینگ و بیلیارد	۸
۱۹۲	کبدمی	۳۰	۳۸۴	تکواندو	۹
۳۷۹	کونگ‌فو	۳۱	۸۹	تنیس	۱۰
۴۳۹	کوهنوردی	۳۲	۴۴۷	تنیس روی میز	۱۱
۵۳	گلف	۳۳	۲۱۳	تیراندازی	۱۲
۱۰۱	نابینایان	۳۴	۲۱۳	تیر و کمان	۱۳
۱۰۲	ناشنوایان و بیماری‌های خاص	۳۵	۲۳۰	جانبازان و معلولین	۱۴
۲۰۰	نجات غریق	۳۶	۲۴۷	جودو	۱۵
۵۵۵	والیبال	۳۷	۱۳	چوگان	۱۶
۳۱۳	ووشو	۳۸	۳۱۲	دوچرخه‌سواری	۱۷
۸۴	هاکی	۳۹	۴۵۵	دوومیدانی	۱۸
۳۰۰	هندبال	۴۰	۳۵۷	رزمی	۱۹
۵۳۳	همگانی	۴۱	۴۷۸	روستایی و عشایری	۲۰
۲۵۲	پزشکی ورزشی	۴۲	۲۹۸	ژیمناستیک	۲۱
۱۰۸۶۳	مجموع هیئت‌های ورزشی بانوان				

* ورزش سه‌گانه برای آقایان شامل شنا، دوچرخه‌سواری و دوومیدانی می‌باشد، ولی برای بانوان ورزش‌های دوچرخه‌سواری و دوومیدانی را شامل می‌شود؛ بنابراین به‌عنوان ورزش دوگانه مطرح می‌شود.

۱. دفتر برنامه‌ریزی و نظارت ورزش قهرمانی و حرفه‌ای وزارت ورزش و جوانان، مرداد ۱۳۹۲.

ورزش قهرمانی بانوان

توسعه ورزش باعث توسعه اقتصادی و اجتماعی می‌گردد، ازجمله دستاوردهای ارتقای ورزش قهرمانی، بهبود وضعیت اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است. ازاین‌رو، مقام معظم رهبری، ورزش قهرمانی را به قله و ورزش همگانی را به دامنه تشبیه نموده‌اند.^۱ در سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور که به تصویب هیئت وزیران در تاریخ (۱۳۸۲/۷/۱۶) رسیده است، ورزش قهرمانی عبارت است از: «ورزش‌های رقابتی و سازمان‌یافته‌ای که با توجه به قوانین و مقررات خاص برای ارتقای رکوردهای ورزشی و کسب رتبه یا مدال انجام می‌شود».

طبق آخرین گزارش اقتصادی سال ۱۳۸۶^۲ جمعیت ورزش قهرمانی زنان (۱،۶۴۵،۵۸۸ نفر) بوده که نسبت به هدف برنامه پیش‌بینی شده در برنامه به میزان (۱،۵۶۴،۶۱۲ نفر) بیانگر رشد ۵/۱ درصدی است.^۳ این امر بیانگر علاقمندی بانوان در رقابت‌های ورزشی و قهرمانی است که چنانچه مورد توجه قرار گیرد باعث رشد کلی ورزش قهرمانی می‌شود.

۱. مقام معظم رهبری در دیدار با مسئولین، ۱۳۹۱/۱۲/۲۱.

۲. آخرین گزارش اقتصادی چاپ شده در سال ۱۳۸۷ می‌باشد، لذا به دلیل عدم ارائه اطلاعات از سازمان مذکور مطلبی در فصل تربیت بدنی و ورزش وجود نداشت. بنابراین گزارش اقتصادی سال ۱۳۸۶ مورد استفاده قرار گرفت.

۳. گزارش اقتصادی سال ۱۳۸۶ و نظارت بر عملکرد سه‌ساله اول برنامه چهارم توسعه، جلد دوم، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۳۸۸.

مدال‌های کسب شده توسط بانوان در مسابقات برون‌مرزی سال ۱۳۹۰ جدول ۶ وضعیت ورزش بانوان را در چهار سطح نشان می‌دهد و همان‌طور که مشخص است، بانوان بیشترین تعداد مدال را در قهرمانی آسیا کسب نموده‌اند که این امر با سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران که خواهان کسب جایگاه نخست در منطقه است، همخوانی دارد. البته بانوان در سطح بین‌المللی بیشترین مدال طلا را در مقایسه دیگر سطوح کسب نموده‌اند.

لکن رسمیت‌نهایی در بازی‌های المپیک و آسیایی شناخته می‌شود که در این زمینه نیاز به فعالیت‌های بیشتری است. لذا می‌توان با سرمایه‌گذاری مادی و معنوی باعث توسعه و ارتقای ورزش بانوان شد، تا ورزش بانوان در سطح فراملی نیز توسعه و پیشرفت یابد و همان‌گونه که در مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی با عنوان «درباره سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی زنان کشور» بیان گردیده است؛ بتوان الگویی شایسته از ورزش زنان به جوامع اسلامی و نیز دیگر کشورها ارائه نمود.

جدول ۶. تعداد مدال‌های کسب شده توسط بانوان در مسابقات برون‌مرزی سال ۱۳۹۰

جمع کل	نوع مدال			سطوح مسابقات	ردیف
	برنز	نقره	طلا		
۸۶	۳۰	۳۲	۲۴	قهرمانی آسیا	۱
۵۷	۲۰	۱۷	۲۰	قهرمانی جهان	۲
۹	۱	۲	۶	غرب آسیا	۳
۶۰	۱۸	۱۵	۲۷	بین‌المللی	۴
۲۱۲	۶۹	۶۶	۷۷	جمع کل	

مقایسه حضور بانوان در مسابقات المپیک و پارالمپیک ۲۰۱۲ لندن با المپیک و

پارالمپیک ۲۰۰۸ پکن

بانوان ورزشکار تاکنون نتوانسته‌اند، در المپیک‌ها مدالی را کسب نمایند. ولی همان‌طور که از جدول ۷ مشخص است در پارالمپیک ۲۰۱۲ لندن بانوان سه مدال را کسب کرده‌اند. این درحالی است که در مسابقات پارالمپیک ۲۰۱۲، نسبت مدال‌های کسب شده به تعداد ورزشکاران شرکت‌کننده ۴۳ درصد می‌باشد. مضافاً اینکه تعداد رشته‌های شرکت‌کننده در مسابقات المپیک و پارالمپیک رشد داشته است.

جدول ۷. مقایسه نحوه حضور بانوان در مسابقات المپیک و پارالمپیک ۲۰۱۲ لندن با المپیک و پارالمپیک ۲۰۰۸ پکن^۱

ردیف	شاخص	۲۰۱۲		۲۰۰۸		درصد رشد
		پارالمپیک	المپیک	پارالمپیک	المپیک	
۱	تعداد ورزشکاران شرکت‌کننده در مسابقات (نفر)	۷	۸	۴	۳	۷۵
۲	تعداد مدال‌های کسب شده	۳	-	-	-	۱۰۰
۳	نسبت مدال‌های کسب شده به تعداد ورزشکار (درصد)	۴۳	-	-	-	۱۰۰
۴	تعداد رشته‌های ورزشی شرکت‌کننده در مسابقات	۴	۶	۳	۳	۳۳

مقایسه حضور بانوان در بازی‌های آسیایی ۲۰۱۰ گوانگجو با ۲۰۰۶ دوحه همان‌طور که از جدول ۸ مشخص است، بانوان در مسابقات بازی‌های آسیایی حضور ارزنده‌ای داشته‌اند. در مسابقات آسیایی ۲۰۱۰ تعداد مدال‌های کسب‌شده به ۱۴ رسیده و نسبت به مسابقات ۲۰۰۶ رشد ۳۶۷ درصدی داشته است.

در مجموع در تمامی شاخص‌های در نظر گرفته شده برای مقایسه مسابقات

۱. دفتر فنی فدراسیون جانبازان و معلولین و روابط بین‌الملل کمیته ملی المپیک، مرداد ۱۳۹۲.

آسیایی سال ۲۰۰۶ با ۲۰۱۰، شاهد رشد حضور و ارتقای سطح بانوان می‌باشیم که این امر برای ورزش بانوان بسیار ارزشمند بوده و نیازمند برنامه‌ریزی و اتخاذ تدابیر لازم است.

جدول ۸. مقایسه نحوه حضور بانوان در مسابقات بازی‌های آسیایی ۲۰۱۰ گوانگجو با ۲۰۰۶ دوحه^۱

ردیف	شاخص	۲۰۰۶	۲۰۱۰	درصد رشد
۱	تعداد ورزشکاران شرکت‌کننده در مسابقات (نفر)	۲۶	۸۸	۲۴۰
۲	تعداد مدال‌های کسب شده	۳	۱۴	۳۶۷
۳	نسبت مدال‌های کسب شده به تعداد ورزشکار (درصد)	۱۱/۵	۱۶	۳۹
۴	تعداد رشته‌های ورزشی شرکت‌کننده در مسابقات	۷	۱۱	۵۷

ورزش همگانی بانوان

مقام معظم رهبری ورزش همگانی را مانند غذا خوردن از ضروریات زندگی می‌دانند، توجه و اهتمام به آن را از اولویت‌های ورزشی کشور می‌دانند.^۲ رواج ورزش همگانی موجب افزایش روحیه فردی، نشاط اجتماعی و بالطبع باعث افزایش کارایی خواهد شد. توسعه ورزش همگانی موجب کاهش هزینه‌های درمان، کاهش مفاسد و ناهنجاری‌های فردی و اجتماعی خواهد شد.

۱. مرکز فناوری اطلاعات وزارت ورزش و جوانان و دفتر برنامه‌ریزی و نظارت ورزش قهرمانی و حرفه‌ای،

وزارت ورزش و جوانان، مرداد ۱۳۹۲.

۲. مقام معظم رهبری در دیدار با مسئولین، ۱۳۹۱/۱۲/۲۱.

در سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور که به تصویب هیئت وزیران (۱۳۸۲/۷/۱۶) رسیده است، ورزش همگانی را اینگونه تعریف و بیان می‌دارد: «ورزش همگانی و تفریحی به فعالیت‌های تربیت بدنی و ورزش آحاد جامعه اطلاق می‌شود که به‌طور منظم، توسط فرد یا گروه‌های رسمی و غیررسمی برای رفع نیازهای جسمی و روانی با هدف تأمین سلامت و نشاط افراد و بهبود روابط اجتماعی آنان به‌صورت آگاهانه صورت می‌گیرد». به‌طور کلی توسعه ورزش همگانی، توسعه تمامی رشته‌های ورزشی برای تمام افراد جامعه را شامل می‌شود. مهمترین قانون برای همگانی کردن ورزش اصل سوم قانون اساسی است که «تربیت بدنی رایگان برای همه» را تأکید نموده است. همچنین ماده (۱۳) قانون برنامه پنجم توسعه که دولت را مکلف نموده «به‌منظور توسعه ورزش همگانی، قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی، اقداماتی از قبیل: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای و همچنین برای پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده، یارانه سود و کارمزد و یا کمک‌های بلاعوض به متقاضیان بخش خصوصی و تعاونی برای احداث، توسعه و تکمیل واحدهای ورزشی در ردیف‌های مستقل در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی نماید. در ضمن پرداخت هرگونه وجه از بودجه کل کشور را به ورزش حرفه‌ای ممنوع کرده است» که این قوانین نشانگر توجه نظام به ورزش همگانی است و شامل ورزش بانوان نیز می‌شود.

در مجموع تعداد رشته‌های فعال بانوان، در فدراسیون ورزش‌های همگانی شامل ۲۱ رشته می‌باشد که عبارتند از: بومی و محلی، ورزش‌های بزرگسالان، ورزش‌های طبیعی، صبحگاهی، کارکنان دولت، یوگا، پیلاتس، آمادگی جسمانی، پینت‌بال، ماهیگیری،

گردشگری، چوگو، ورزش‌های الکترونیکی، ورزش مساجد، پرواز بادبادک‌ها، فیزیکی، داژبال، داگ فوتبال، طناب‌زنی، ورزش‌ها و بازی‌های کودکان، ورزش در آب.

طبق آخرین گزارش اقتصادی چاپ شده در سال ۱۳۸۶^۱ میزان مشارکت زنان در برنامه‌های ورزش همگانی سال ۱۳۸۶ (۴،۸۵۱،۲۹۵ نفر) نسبت به سال قبل (۴،۷۷۳،۸۰۵ نفر) رشدی معادل ۱/۶ درصد را نشان می‌دهد که نسبت به هدف پیش‌بینی شده در برنامه به میزان ۳۶۴،۲۴۸ نفر، بیانگر تحقق ۱۳۳ درصدی است^۲ که وجود انگیزه و علاقمندی بانوان کشور را به ورزش نمودن نشان می‌دهد. بدین معنا که در صورت وجود امکانات و برنامه‌ریزی مناسب این قشر بیشتر جذب ورزش خواهند شد.

نحوه حضور بانوان ورزشکار مسلمان در عرصه‌های بین‌المللی

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای حضور ورزشکاران در میدان‌های بین‌المللی با حفظ اخلاق و روحیه جوانمردی و رعایت جوانب شرعی را تبلیغ جهانی ارزش‌ها و صفات برجسته یک ملت خواندند و افزودند: یکی از این موارد، حضور بانوان و دختران ورزشکار با رعایت حجاب شرعی، در میدان‌های بین‌المللی است که اقدامی فوق‌العاده، بسیار مهم و با ارزش است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای افزوده‌اند: همه باید قلباً، قردان زنان ورزشکاری باشند که با حجاب و متانت و وقار در

۱. آخرین گزارش اقتصادی چاپ شده در سال ۱۳۸۷ می‌باشد، لذا به دلیل عدم ارائه اطلاعات از سازمان مذکور مطلبی در فصل تربیت بدنی و ورزش وجود نداشت. بنابراین گزارش اقتصادی سال ۱۳۸۶ مورد استفاده قرار گرفت.

۲. گزارش اقتصادی سال ۱۳۸۶ و نظارت بر عملکرد سه‌ساله اول برنامه چهارم توسعه، جلد دوم، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۳۸۸.

میدان‌های بین‌المللی ورزشی حاضر می‌شوند. رهبر انقلاب اسلامی خاطر نشان کردند: پیام‌های تشکر من از موفقیت‌های بین‌المللی ورزشکاران، نشئت گرفته از احساس صادقانه و حقیقی است که معتقدند ورزشکاران با کسب مقام قهرمانی، در واقع به ملت و کشور خود خدمت می‌کنند و پیام‌های عزم و اراده، ایستادگی و ایمان ملت ایران را به جهانیان می‌رسانند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با اشاره به ورزشکاران قهرمانی که در میدان‌های بین‌المللی شعائر دینی و معنوی را زنده نگه می‌دارند، افزوده‌اند: از همه ورزشکارانی که در میدان‌های ورزشی، نام ائمه علیهم‌السلام را بر زبان می‌آورند و یا سجده می‌کنند و یا دست به دعا برمی‌دارند و یا پس از فتح قله‌ها اذان می‌گویند و همچنین همه زنان ورزشکاری که عفاف دینی را رعایت می‌کنند، صمیمانه تشکر می‌کنم.^۱

مسابقات آسیایی بوسان در سال ۱۳۸۰ نقطه شروع حضور بانوان ایرانی در عرصه‌های بین‌المللی است. براساس اصول و ارزش‌های نظام جمهوری اسلامی ایران، حضور بانوان ورزشکار ایران در مسابقات جهانی باعث اهمیت یافتن این امر در فدراسیون‌ها و مراکز امور بانوان در ورزش گردید. پوشش و حجاب بانوان ورزشکار، مبتنی بر حفظ شأن و کرامت انسانی زن مسلمان در راستای سیاست‌های کلی نظام و ازسوی دیگر مطابقت این امر با قوانین و استانداردهای فنی و بین‌المللی ورزش، باعث گردید، کمیته ساماندهی البسه ورزش بانوان با هماهنگی و همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، این موضوع را مورد بحث و

۱. مقام معظم رهبری در دیدار با مسئولین، ۱۳۹۱/۱۲/۲۱.

تبادل نظر قرار دهد و تاکنون ۴۴ رشته ورزشی را پس از اخذ تأییدیه مرجع بین‌المللی فدراسیونی در سطح قاره‌ای و یا جهانی مصوب نماید. در واقع بدین ترتیب کلاسه‌ای جدید در بخش مد و لباس اسلامی در حوزه ورزش برای ایجاد وحدت رویه در حوزه ملی ایجاد گردیده است.^۱

به‌طور کلی سیاستگذاری مناسب در زمینه حضور بانوان ورزشکار در عرصه‌های بین‌المللی باعث پیشرفت و ارتقای ورزش قهرمانی بانوان خواهد بود. مضافاً اینکه حضور و درخشش بانوان ورزشکار مسلمان در عرصه‌های بین‌المللی، باعث تأثیرگذاری بر دیگر ورزشکاران خواهد شد که خود نوعی ترویج فرهنگی دینی و اسلامی می‌باشد و هرکدام از بانوان ورزشکار کشورمان، سفیران فرهنگی و دینی هستند و اینگونه بانوان ورزشکار مسلمان به‌عنوان الگویی به جهان ارائه و اعلام می‌شود که اسلام ورزش را برای مردان و زنان ضروری می‌داند و مخالفت اسلام تنها با جنبه‌های انحرافی و التقاطی ورزش است که در غرب باعث پایمال شدن شخصیت انسانی زن گردیده است. بنابراین باید مسئولین (شامل فدراسیون‌های مرتبط، معاونت امور بانوان وزارت ورزش و جوانان و سایر دستگاه‌های مرتبط) توجه و اهتمام ویژه به این امر داشته باشند.

۱. معاونت امور بانوان و توسعه ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان، مرداد ۱۳۹۲.

مشکلات و چالش‌ها

چالش‌ها و خلأهای ورزش بانوان بسیار متفاوت و پراکنده می‌باشد، لذا آنها را در پنج دسته کلی به شرح ذیل می‌توان تقسیم‌بندی نمود:

۱. **مشکلات مالی و بودجه‌ای** (کمبود بودجه و عدم تخصیص عادلانه و مناسب آن به ورزش بانوان، عدم استقبال بانوان از ورزش به دلیل مشکلات اقتصادی خانواده‌ها، فقدان بودجه کافی برای تأمین هزینه برگزاری اردوها و مسابقات داخلی و بین‌المللی و...).
۲. **ضعف زیرساخت‌ها و تجهیزات** (کم بودن سرانه فضای ورزشی در کشور خصوصاً در شهرستان‌ها، کمبود کمی و کیفی امکانات و تجهیزات ورزشی بانوان، سهل‌الوصول نبودن وسایل و امکانات ورزشی برای بانوان و...).
۳. **ضعف منابع انسانی** (پایین بودن درجه کیفی داوران و مربیان زن، ضعف در تخصیص منابع انسانی در استان‌ها و شهرستان‌ها و...).
۴. **ضعف مدیریت و برنامه‌ریزی** (ضعف آمادگی، ضعف در ساختار تشکیلاتی به‌خصوص در استان‌ها و شهرستان‌ها، اختلاف‌نظرات سلیقه‌ای برای ورزش بانوان در استان‌ها، عدم توجه نهادهای دولتی به ورزش بانوان، تمرکز هیئت‌های ورزشی، امکانات و تجهیزات ورزشی در استان تهران، عدم سودآوری سرمایه‌گذاری توسط بخش خصوصی در ورزش بانوان، نداشتن برنامه‌ریزی و مدیریت لازم برای توسعه ورزش همگانی بانوان و...).
۵. **مسائل و مشکلات فرهنگی و آموزشی** (ضعف فرهنگ و عادت ورزش در جامعه به‌خصوص برای بانوان، در حاشیه بودن ورزش بانوان و نگاه سطحی به آن در جامعه، ضعف در بدنه آموزش و پرورش برای آموزش مهارت‌های ورزشی به‌خصوص دوره

ابتدایی برای دختران، کمبود وقت به‌خاطر داشتن مسئولیت‌های متعدد در جامعه از قبیل خانواده و اشتغال برای بانوان، فقدان آگاهی کافی در خصوص ورزش و فواید آن و...

پیشنهادها و ارائه راهکار

مجموع این مشکلات باعث عدم توجه کافی به جایگاه ورزش زنان گردیده است. این نکته قابل توجه است که، ارتقای ورزش بانوان باعث ارتقای ورزش در سطح همگانی و قهرمانی برای کل جامعه می‌شود. لذا پیشنهادهای ذیل جهت ارتقای جایگاه ورزش زنان ارائه می‌شود:

۱. منظور نمودن برنامه‌های ورزشی بانوان (قهرمانی، همگانی و روستایی) در قوانین بودجه سنواتی.
۲. تنظیم نظام جامع ورزش بانوان و تصویب آن در کمیسیون فرهنگی مجلس و تقنین رویکرد و سیاستی واحد برای ورزش بانوان (همگانی و قهرمانی) با توجه به مباحث فقهی، قانونی، شرعی و اجتماعی اتخاذ شود.
۳. در تدوین اساسنامه وزارت ورزش و جوانان، توجه ویژه و جدی به ورزش بانوان در جهت ارتقای آن و رفع کاستی‌ها صورت گیرد.
۴. تبلیغ آگاهانه و هدفمند ورزش همگانی بانوان و آگاه‌سازی بانوان از فواید ورزش و در نتیجه توسعه ورزش همگانی در میان بانوان ازسوی رسانه‌ها به‌خصوص رسانه ملی.
۵. پیگیری و نظارت ازسوی مراجع نظارتی برای اجرایی شدن مصوبات شورای

عالی انقلاب فرهنگی درخصوص ورزش بانوان.

۶. بازنگری در اساسنامه فدراسیون‌ها، در جهت گسترش ورزش بانوان در

سطح روستاها (تأکید بر گسترش رشته‌های مختلف ورزشی تا سطح روستا).

۷. ایجاد زمینه شرایط و امکانات مساوی و برابر برای آقایان و بانوان ازسوی

وزارت ورزش و جوانان و سایر دستگاه‌های مرتبط.

۸. اهمیت دادن به ورزش همگانی بانوان و اختصاص ساعاتی برای پرداختن به

فعالیت‌های ورزشی برای زنان شاغل در محل کار.

۹. در قوانین بودجه سنواتی؛ برای ساخت اماکن ورزشی ویژه بانوان و چندمنظوره

(خانواده) و همچنین برای توسعه ورزش بانوان برنامه خاصی منظور شود.

۱۰. ایجاد زمینه افزایش حضور بانوان ورزشکار در رقابت‌های بین‌المللی

ازسوی فدراسیون‌ها و دستگاه‌های اجرایی ذیربط.

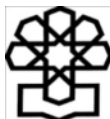
۱۱. حمایت‌های مادی و معنوی از ورزشکاران قهرمان زن (مانند: ارائه تسهیلات

برای ادامه تحصیل، بیمه‌های درمانی، از کارافتادگی و...).

منابع و مآخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، سیاسی و اجتماعی ایران.
۳. مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی درخصوص ورزش بانوان.
۴. گزارش اقتصادی سال ۱۳۸۶ و نظارت بر عملکرد سه ساله اول برنامه چهارم توسعه، جلد دوم، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۳۸۸.
۵. سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور.
۶. مقام معظم رهبری در دیدار با مسئولین، ۱۳۹۱/۱۲/۲۱.
۷. اطلاعات دریافت شده از معاونت امور بانوان و توسعه ورزش همگانی، مرکز فناوری اطلاعات، فدراسیون پزشکی و دفتر برنامه‌ریزی و نظارت ورزش قهرمانی و حرفه‌ای وزارت ورزش و جوانان.
۸. اطلاعات دریافت شده از دفتر فنی فدراسیون جانبازان و معلولین و روابط بین‌الملل کمیته ملی المپیک و پارالمپیک ایران.
سایت مرکز آمار ایران.

مجلس شورای اسلامی
مرکز پژوهش‌ها

شماره مسلسل: ۱۳۲۱۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: فعالیت‌های ورزش بانوان کشور (با تأکید بر وضع موجود)

نام دفتر: مطالعات فرهنگی

تهیه و تدوین: نرگس صادقی‌پور

مدیر مطالعه: ابوالفضل خورشیدی

ناظر علمی: ایراندخت فیاض

همکاران خارج از مرکز: علی رغبتی، لاله عبادی، ماندانا رسولی

متقاضی: لاله افتخاری (عضو کمیسیون فرهنگی)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی

۲. فدراسیون ورزشی

۳. هیئت ورزشی

۴. ورزش قهرمانی

۵. مسابقات

۶. ورزش همگانی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۷/۷